

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

ETNOLİNGVİSTİKA

Ali məktəblərin magistratura pilləsi üçün

PROQRAM

Filologiya fakültəsinin Elmi Şurasının 29.05.2013-cü il tarixli 6 sayılı protokolu ilə fənn proqramı kimi təsdiq edilmişdir.

BAKİ - 2022

Tərtibçi: Muradov Cavanşir Xankişi oğlu
Ümumi dilçilik kafedrasının dosenti,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Rəyçilər: Həmzəyeva Elmira Hüseynağa qızı
Ümumi dilçilik kafedrasının baş
müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru

Mehdiyev Firuz Nadir oğlu
Ümumi dilçilik kafedrasının baş
müəllimi

I. TƏŞKİLATI-METODİK BÖLMƏ

Kursun məqsədi dil və mədəniyyətin əlaqəsi vasitələri haqqında ümumi təsəvvürlər verməkdir. Dil mədəniyyətin aktiv fəaliyyət göstərən bir hissəsi kimi, onun formalaşması, möhkəmlənməsi və ötürülməsinin əsas vasitələrindən biri kimi nəzərdən keçirilir.

Kursun vəzifələri etnolinqvistikanın əsas müddəaları və vəzifələri ilə, dilçilikdə bu cərəyanın tarixi ilə, ayrı-ayrı dillər və mədəniyyətlər çərçivəsində aparılan konkret etnolinqvistik tədqiqatlarla magistrantları tanış etməkdir.

II. KURSUN MƏZMUNU

“Etnolinqvistika” termininin məzmunu, fənnin anlayış aparatı, kursun predmeti və vəzifələri. Etnolinqvistika dilin mədəniyyətə münasibətini, dilin işlədilməsində və təkamülündə dil, etnomədəni və etnopsixoloji amillərin qarşılıqlı təsirini öyrənən dilçilik cərəyanı kimi.

Etnolinqvistikanın təşəkkül tarixi: Vilhelm fon Humboldtun, H.Şuxartın və Qərbi Avropanın digər alimlərinin əsərləri. ABŞ-da etnolinqvistika (F.Boas, E.Sepir, B.Uorf və digərləri). Rusiyada etnolinqvistik tədqiqatlar: (N.S.Trubetskoy, A.A.Potebnya, L.N.Qumilyov və s.).

Dilin mövcud olma formaları, dil vəziyyətlərinin tipləri, dil situasiyası etnolinqvistik tədqiqatların obyektləri kimi. Sözüün milli-mədəni semantikasını. Ulu dil və ulu mədəniyyət. Dilçilik və mifologiyanın semiotik işarə sistemləri kimi bu hadisələrə baxışın əsasında sərhəd sahələrinin tədqiqatları.

Dil siyasətinin etnik aspektləri. "Dil siyasəti" termininin tərifləri. Etnosun dili müstəqil dövlətin sosial simvolu kimi. Çoxdilli cəmiyyətin etnokulturoloji problemləri.

Etnogenez və etnik tarix etnolinqvistikanın obyektləri kimi. Etnosun əmələ gəlməsi və formalaşması prosesi. Dil etnosun ən mühüm əlaməti kimi. Etnosun tarixi və dilin tarixinin qarşılıqlı təsiri.

Maddi və mənəvi mədəniyyət sahəsində biliklərin və təsəvvürlərin modelləşdirilməsi: dünya mənzərəsi, dünya modeli, dünyanın dil mənzərəsi. Dünyanın dil mənzərəsinin təqdim edilməsi vasitələri. Leksikanın ideoqrafik təsnifi. İdeoqrafik lüğətlər.

Maddi və mənəvi mədəniyyət sahəsində xalq bilikləri modellərinin tarixi bərpası. Dialekt, şivə və ləhcələrin leksik sistemlərinin modelləşdirilməsi. Mədəniyyət predmeti haqqında biliklər modelinin etnoqrafik və linqvistik mənbələrin əsasında yenidən yaradılması. Xarici dillərin tədrisində etnolingvистика üzrə biliklərdən istifadə.

Əsas ədəbiyyat

Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. – М.,1983.

Герд А.С. Введение в этнолингвистику. – СПб.,1995.

Гумбольдт В. Характер языка и характер народа // В. фон Гумбольдт. Язык и философия культуры. – М.,1985.

Вильгельм фон Гумбольдт и этнолингвистика в Северной Америке от Боаса (1894) до Хаймса (1961) // Вопросы языкознания, 1992, № 1, с.105-

113.

Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера земли. – Л., 1990.

Колесов В.В. Мир человека в слове Древней Руси. – Л., 1986.

Потебня А.А. Слово и миф. – М., 1989.

Сорокин Ю.А. Введение в этнопсихолингвистику. – Ульяновск, 1998.

Сорокин П.А. Основные черты русской нации в 20-м столетии // Сб. О России и русской философской культуре. – М., 1990.

Сорокин Ю.А. Введение в этнопсихолингвистику. – Ульяновск, 1998.

Толстой Н.И. Язык и очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. – М., 1995.

Шапошников В.Н. Историческая этнонимика. – СПб., 1992.

Этнолингвистический словарь славянских древностей: Проект словника. Предварительные материалы. – М., 1984.

Этнопсихолингвистика. Под. ред. Сорокина Ю.А. – М., 1988.

Əlavə ədəbiyyat

Арутюнов С.А. Этнические процессы и языки // Расы и народы, 1985, №15.

Брутян Г.А. Гипотеза Сепира – Уорфа. – Ер., 1968.

Брутян Г.А. Язык и картина мира // Филологические науки, 1973, №1.

Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. – М., 1996.

Возрождение культуры России: Язык и этнос. – СПб., 1995.

- Колшанский Г.В. Объективная картина мира в познании и языке. – М., 1990.
- Язык и этнический менталитет. – Петрозаводск, 1995.
- Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика. – М., 1996. (Раздел 1 (с.24, 42,44, 45-46), (Раздел “Народы мира и языки” с.89-100).
- Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. Т.1, 2. – М., 1958.
- Потебня А.А. Мысль и язык. – Киев, 1993.
- Шашков Ю.А. Штрихи к национальному портрету русских (по материалам фольклора) //
- Шейман Л.А. Об учёте этнокультуроведческой лексики в русскоязычных курсах для нерусских учащихся // РЯНШ, 1978, №5, с.69-78.